

9 w 2025 (21)

Czy punktacja motywuje?

Data publikacji: 07.03.2025 / Autor: Tomasz Mroczek

Jeszcze niedawno, gdy byłem zastępowym, po różnych wyjazdach przychodziła mi do głowy pewna, dosyć natrętna, myśl:

“Dlaczego mój zastęp znowu zdobył tak mało punktów? Przecież odwiedziliśmy wszystkie etapy gry i wykonaliśmy wszystkie zadania jako pierwsi, a mimo to nie wygraliśmy”.

Po takich wyjazdach osądzałem siebie. Twierdziłem, że problem leży po mojej stronie – że nieumiejętnie pracowałem z zastępem, niewłaściwie przekazywałem wiedzę i dlatego brakuje nam umiejętności. Czułem, że zawałem. Jednak jakiś czas później, dokładniej kilka miesięcy temu, odkryłem, co naprawdę mogło być przyczyną “porażek” mojego zastępu.

Czym w ogóle jest punktacja?

Punktacją możemy określić system oceniania osiągnięć w różnych dziedzinach, takich jak nauka, sport, gry komputerowe, gry planszowe i wiele innych dziedzin, gdzie występuje rywalizacja z innymi graczami lub, obecnie coraz częściej, z maszynami. Punktacja polega na przypisywaniu uczestnikom różnych wartości liczbowych lub procentowych, które odpowiadających ich osiągnięciom i wysiłkowi. Na samym końcu są one, w klarownej formie, przedstawiane jako wynik. Dzięki punktacji zyskujemy łatwość w indywidualnej ocenie oraz wyłanianiu najlepszych uczestników danego przedsięwzięcia.

Punktację jasno widzimy w sporcie, gdzie odgrywa ona główną rolę oceny zawodników. Umożliwia ona śledzenie oraz porównywanie wyników indywidualnych sportowców lub drużyn, wyłanianie zwycięzców. Punktacja w większości sportów jest obiektywna, oparta na z góry określonych zasadach i wytycznych co do jej przyznawania.

Punktacja w szkole, podobnie jak w sporcie, ma za zadanie mierzyć i oceniać osiągnięcia edukacyjne. Stosuje się ją głównie, aby ocenić poziom postępu oraz przyswojonej wiedzy. Przybiera ona różną formę zależną od instytucji, w której występuje. Możemy spotkać się ze skalą liczbową (1-6/2-5) lub procentową (0%-100%).

Mając na uwadze powyższe przykłady można z całą pewnością założyć, że prawie w ogóle nie różni się od nich punktacja stosowana w grach komputerowych/planszowych. Również ma na celu mierzenie postępów, osiągnięć lub wyników graczy.

Motywacja a punktacja

Okazuje się, że punktacja a motywacja nie tylko rymują się ze sobą jako słowa, ale są to dwa ściśle powiązane elementy. Punktacja może pełnić rolę narzędzia motywacyjnego, które wpływać będzie na zachowanie, zaangażowanie i wysiłek osób dążących do jakiegoś celu. Może także pełnić rolę demotywatora, który sprawia, że nasza zaplanowana aktywność z druhami czy drużynami może się stać "nudna, monotonna, w ogóle nieciekawa". Rozłóżmy ją więc sobie na części pierwsze.

Plusy punktacji:

- Przybiera ona postać zewnętrznego bodźca, który odpowiedzialny jest za podejmowane działania i zaangażowanie w to włożone, np. zdobycie najwyższego wyniku i bycie oficjalnie okrzykniętym najlepszym w danej dziedzinie. Chyba każdy jest niejednokrotnie motywowany nagrodą lub uznaniem, albo też uniknięciem kary (co kłóci się nieco z oddziaływaniem pozytywnym, o jakie nam w harcerstwie chodzi, ale dziś nie o tym!).
- Większość z nas lubi wyzwania i wtedy sam proces zdobywania punktów może sprawić nam nie lada frajdę. Radość wynikająca ze współzawodnictwa wzmacnia chęć do działania i doskonali umiejętności, które już posiadamy.

Minusy punktacji:

- Nadmierne poleganie na punktacji może spowodować, że uczestnicy będą bardziej cenić nie samą aktywność czy działanie, a hierarchię, która mu towarzyszy. Zatracimy więc w drodze do celu coś bardzo ważnego, czym jest środek i droga do tego, co chcemy osiągnąć.
- Nierealne lub zbyt trudne do osiągnięcia cele mogą powodować u większości uczestników obniżenie motywacji. Nieustanna presja "zdobywania" i udowadniania wartości poprzez punkty może przytłoczyć.

A jaka jest najlepsza punktacja?

Chciałbym wspomnieć na samym początku – nie ma punktacji typu "wytrych". Każda punktacja powinna być przystosowana bezpośrednio pod założenia, możliwości, całokształt aktywności.

Jednak dobra punktacja to taka która docenia najmniejszą rzecz i daje każdemu zdobyć choć ten jeden punkt. Tutaj mamy przykładową tabelę z opisem punktacji:

Typ zadania lub zachowania	Punkty
Zadanie łatwe	3-5pkt
Zadanie średnie	10-15pkt
Zadanie trudne	20-30pkt
Kreatywność lub oryginalne wykonanie	+5/10pkt
Wykonanie wszystkich zadań przed czasem	+2pkt/minuta
Pomoc innemu zastępowi/ współpraca w swoim zastępie	+5-10pkt
Pozytywne nastawienie i zaangażowanie	+5pkt
Ukończenie wszystkich zadań	+20pkt

Możemy dostrzec w tej tabelce wiele kategorii z których druhowie lub całe zastępy mogą otrzymać swoje upragnione punkty. Widzimy również docenienie odpowiednich zachowań które przez nagradzanie będą wchodzić w nawyk i będą pojawiać się bezinteresownie. Punktacja ta opiera się nie tylko na wiedzy, jak i również na sprawności, precyzji oraz kreatywności. Często odpowiedzi wymyślone przez druhowa mogą przerosnąć nasze oczekiwania, dalej nie pasując do klucza, który nie jest otwarty na nowe oblicza danego aspektu. Ale czemu by tego nie docenić? Czemu od razu trzeba zabijać kreatywność, a nie ją pobudzać?

Co można z tego wszystkiego wynieść?

Każda punktacja tworzona przez nas może wpływać na samopoczucie, efektywność druhowa. Naszym zadaniem jest stworzenie takiej która nikogo nie wyklucza i będzie brała pod uwagę każdy najmniejszy gest, który może się liczyć nie tylko podczas gry. Liczymy się z tym, że podliczanie takiej punktacji zajmie nam sporo czasu. Jednak czy efektywność naszych druhowa nie jest tego warta?

Tomasz Mroczek

Przyboczny X Mieleckiej Drużyny Harcerzy "Zbroja". Od 5 lat w harcerstwie. Uczeń III Liceum Ogólnokształcącego w Mielcu o profilu "Ratownictwo Medyczne", fanatyk medycyny ratunkowej, muzyki oraz XVII-wiecznej Polski. Trudno go nie zobaczyć, jak i usłyszeć z daleka. Chętnie z każdym porozmawia i wymieni zdanie na różnorakie tematy. Pojutrze dostrzec będzie go można w karetce PRM.